

Politiikka 50 vuotta

Politiikka-lehti on tänä vuonna täyttänyt kunniaikkaat 50 vuotta. Lehden juuret ulottuvat tätäkin kauemmaksi. Valtiotieteellisen yhdistyksen vuosikirja ”Valtio ja yhteiskunta” ilmestyi ensimmäisen kerran jo vuonna 1941.

Lehti on pyrkinyt edustamaan suomalaisen politiikan tutkimuksen koko kirjoa. Se on tarjonnut avoimen foorumin eri teemoille sekä teoreettisille ja metodologisille suuntauksille. Maantieteellisessä mielessä inklusiivisuus on tarkoittanut toimituksen (päätoimittaja ja toimitussihteeri) rotaatiota Helsingin, Tampereen, Turun ja Jyväskylän kesken kahden vuoden jaksoissa. Tämä 80-luvulla vakiintunut malli on rikastuttanut lehteä uusilla painotuksilla, koska eri laitosten politiikan tutkijoilla on omat perinteensä, koulukuntansa sekä kansalliset ja kansainväliset yhteytensä.

Ensi vuoden alusta alan poliittinen maantiede tulee hieman muuttumaan Politiikka-lehden toimituksen siirtyessä ensimmäistä kertaa Rovaniemelle. Samalla Lapin yliopiston politiikan tutkimus saa yhden uuden tukipuun siellä viime vuodet jatkuneelle tutkimukselliselle vireydelle ja institutionaaliselle kehitykselle.

Politiikka-lehti on 50-vuotiaana hyvissä voimissa. Kysyntä lehteä kohtaan on suurta. Lehteen lähetetään enemmän artikkeleita kuin pystytään julkaisemaan. Yleensä toimitukseen lähetetyt artikkelit ovat laadultaan korkeatasoisia, mutta karsintaakin joudutaan tekemään. Alan talkoohengestä on osoituksena se, että referee-pyyntöihin tulee miltei poikkeuksetta positiivinen vastaus. Teemanumerotiedusteluja on useita vuodessa. Teemallisesti ryhmiteltyinä korostuvat perinteiset jaottelut. Poliittisten liikkeiden, instituutioiden, poliittisen filosofian ja kansainvälisten suhteiden tutkimus ovat yhä suosittuja aiheita. Näiden rinnalle on kuitenkin kohonnut myös uusia teemoja, ja uutena tendenssinä on lisääntyvä poikkitieteellisyys. Politiikan tutkimus kiinnostaa enenevässä määrin muiden tieteenalojen tutkijoita. Politiikka-lehti nähdäänkin enenevässä määrin yleislehtenä kuin pelkästään tietyn keskustelutradition tuotoksena.

Toisaalta lehden korkeaa ikää voisi pitää syynä lakkauttamisen harkitsemiseen. Ennen uhkaavaa tieteellistä dementiaa saattaisi olla hyvä viheltää peli poikki. Perinne kun ei sellaisenaan oikeuta jatkamaan, jos se ei tue mitään mielekäästä ja säilyttämisen arvoista. Lakkauttamisen seuraukset eivät varmastikaan olisi maailmaa järjestyttäviä. Suomalaiset alan tutkijat löytäisivät uusia julkaisukanavia. Lopettamisen vaikutus saattaisi päinvastoin olla osittain jopa positiivinen, sillä politiikan tutkimuksen akateemisessa nichessä vallitseva julkaise-tai-kuole -lainalaisuus suosii kansainvälisissä lehdissä julkaisemista. Politiikka-lehden tarjoamisen julkaisuforumiksi voi nähdä jopa karhunpalveluksena nuorille tutkijoille. Heidän meriittinsä punnitaan mittareilla, jotka eivät suosi lehteämme.

Miksi lehteä siis julkaistaan? Onko jatkuvuuden taustalla muutakin kuin perinne ja institutionaalinen inertia? Lisäselvyyttä asiaan voi saada Politiikassa vuosikymmenten välein julkaistuja syntymäpäiväpääkirjoituksia tarkastelemalla. Esimerkiksi Jan-Magnus

Janssonin ensimmäiseen Politiikka-lehteen kirjoittama esipuhe korosti tutkimuksen ja lehden pioneerihenkeä. Hän vertasi lehden tehtävää, Suomen poliittisen elämän kartoittamista, Afrikkaa aikoinaan kartoittaneiden tutkimusmatkailijoiden työhön. Politiikka-lehden hän näki pioneerihenkisten innokkaiden ”nuorten tiedemiesten” esiinmarssin estradina. Lehden tehtävänä oli auttaa rohkeita ja urauurtavia tutkijoita heidän matkallaan kohti kartoittamattomia poliittisen elämän alueita. Ilkka Heiskanen puolestaan totesi vuonna 1969, että lehden vuosikymmentä aiemmin tapahtunut uudistuminen vuosikirjasta aikakausjulkaisuksi oli merkki ”tutkija- ja harrastajapiirin laajenemisesta ja tutkimuksen lopullisesta siirtymisestä nykyaikaiselle käyttäytymistieteelliselle perustalle”. Lehti voidaan siis nähdä osana tutkimuksellista liikettä, jonka tavoitteena oli luoda valtio-opille epistemologisesti ”pätevää” perustaa osana muita yhteiskuntatieteitä. Tältä pohjalta Heiskanen näki, että lehden tulisi siirtyä Janssonin peräänkuuluttamasta kuvailusta ja kartoittamisesta kohti yleistävää, selittävää sekä empiriaa ja teoriaa toisiinsa liittävää otetta.

Lehden 30-vuotistaivalta vuonna 1988 käsitelleessä pääkirjoituksessaan Marjatta Erharuyi, Tapani Kaakkuriniemi ja Kyösti Pekonen näkivät yhtenä lehden julkaisuperusteena tieteellisen isänmaallisuuden. Pääkirjoitus säilyttää vastuun alan tuoreudesta ja uusiutumisen vastavalmistuneiden tutkijoiden harteille toteamalla, että heidän tulee täyttää ”isänmaallinen” velvollisuutensa Suomen valtiotieteelle. Tieteellisen isänmaallisuuden ohella lehden tehtävä voidaan liittää paikallisen tiedeyhteisön koheesion ylläpitämiseen. Tässä mielessä Ralf Helenius vuonna 1978 korosti tutkimussuuntauksia koskevan tiedon merkitystä. Hän painotti tuoreuden ja uusiutumisen keskeisyyttä ”ammattikunnallemme” sekä poikkitieteellisyyttä suhteessa ”naapuritieteisiin”.

Lehden olemassaolo voidaan oikeuttaa myös välineellisemmin, ja väittää sen täyttävän joitain erityisiä ja tärkeitä funktioita. Se tarjoaa julkaisuväylän marginaalisille aiheille, joihin ei välttämättä ole kiinnostusta kansainvälisissä julkaisuissa. Tällaisia ovat esimerkiksi Suomi-spesifit aiheet, kuten poliittinen historia. Kielikysymys on myös tärkeä. Eikö ole syytä pitää yllä kansallista keskustelua tarjoamalla kansainvälisen tason artikkeleita luettavaksi myös kahdella kotimaisella kielellä? Lisäksi tieteellä on sivistävä ja keskustelua ylläpitävä tehtävänsä. Lehti tukee yleisempää keskustelua ainakin siellä missä sitä luetaan, erityisesti kansallisen politiikan tutkijayhteisön keskuudessa. Samalla se lisää tuon yhteisön sisäistä koheesiota. Tietoisuus siitä, mitä naapurihuoneessa taikka -yliopistossa on tekeillä, tukee alalle olennaista verkostoitumista. Verkostoituminen puolestaan tuottaa yhteisiä projekteja, seminaareja ja tätä kautta myös tarjottavaa kansainvälisille tiedemarkkinoille.

On selvää, että lehti on tarjonnut merkittävän julkaisufoorumin alan tutkimuksen aikaisemmille sukupolville. Se on tukenut eturivin tutkijoita ja peilannut heidän tutkimustaan. Edellä mainittu vuoden 1988-pääkirjoitus mittaa eri kirjoittajien siihenastista aktiivisuutta. Kärjessä ovat tänäänkin keskeiset hahmot, kuten Raimo Väyrynen ja Matti Wiiberg. Esille tuotu kirjoittajamittari on hyödyllinen myös politiikan tutkimuksen sukupolvia eriteltäessä. Esimmäisenä sukupolven (1958–1967) edustajina kirjoittajat pitävät Jan-Magnus Janssonia, Pertti Pesosta, Kauko Sipposta, Jaakko Nousiaista, Risto Hyväristä, Kullervo Killistä, Olavi Borgia ja Martti Noposta. Toisen sukupolven tutkijoista aktiivisimpia olivat esimerkiksi Raimo Väyrynen, Ilkka Heiskanen ja Erkki Berndtson.

Lehti on tuottanut kapillaari-ilmiotä myös suhteessa tutkimusotteisiin. Uuden 70-luvulla keskeiseen rooliin nousseen sukupolven tutkimus jäsenyi neljälle sektorille: tieteenalაკრიტიikkiin, sosiologiseen näkökulmaan (esim. ekologia), rauhantutkimukseen ja tilastolliseen lähestymistapaan. Siirtymistä kolmanteen sukupolveen ei 30-vuotisjuhlanumeron pääkirjoituksen kirjoittajien mukaan voitu vielä havaita. Voidaan kuitenkin sanoa, että 80-luvulla esille nousivat kieli, sukupuoli, mediat, analyttinen tutkimusote ja käsitehistoria.

Tämän päivän sukupolven tutkijoita voi lähestyä tarkastelemalla heidän julkaisutaansa. Kuka-on-kukakin -järjestelmää voi kuitenkin tuskin enää tarkastella yksinomaan Poliitikka-lehden avulla. Nykyiset julkaisufoorumit ovat nimittäin suurelta osin kansainvälisiä ja kansallisellekin tasolle on ilmaantunut kilpailijoita, kuten Kosmopolis-lehti.

Lehden julkaisuprofiiliin vaikuttaa koko alan institutionaalinen kehitys (uudet tutkimusohjelmat, laitokset, tiedepolitiikka), sisäiset hierarkiat ja kansainväliset verkostot. Esimerkkinä voi mainita nykyisen kansainvälisiä yhteyksiä ja poikkitieteellisyyttä painottavan yleisen tiedepolitiikan. Sen myötävaikutuksesta lehdestä on enenevässä määrin tullut tutkimuksen peili, kun se vielä 80-luvulla lisäksi tarjosi foorumin käytävälle keskustelulle. Nyt tieteenala hengittää yhä useampaan suuntaan ja sen kokonaisuutena on pirstaloitunut. Usein lehdessä raportoidaan muualla käytävää keskustelua. Tästä on seurauksena tietynlaista irrallisuutta: lehdessä julkaistavat artikkelit eivät välttämättä ole dialogisessa suhteessa keskenään, vaan ulospäin muihin tieteellisen keskustelun foorumeihin.

Samalla aiheiden lukumäärä on kasvanut ja ne ovat aiempaa suppeampia ja erikoistuneempia. Yhden aiheen parissa työskentelevien määrä on vähentynyt, ja tutkijat ovat usein integroituneet samasta aiheesta kiinnostuneisiin kansainvälisiin verkostoihin ja naapuritieteisiin. Tutkimuksen tulokset heijastuvat Poliitikkaan, joka tarjoaa ajankohtaisen poikkileikkauksen tutkimukselliseen moninaisuuteen – tai negatiivisemmin tulkittuna hajanaisuuteen. Pienet kotimaiset tutkijaryhmät eivät ole omiaan tukemaan hedelmällisiä vastakkainasetteluja Poliitikka-lehden sivuilla. Toisaalta aikaisemmat laajat tutkimusaiheet usein tukivat jäykkää koulukuntaristiriitoja. Summa summarum: Poliitikka-lehti tarjoaa keskeisen väliseen alan kansallisen kehityksen seuraamiseen ja siinä kärryillä pysymiseen.

Poliitikka-lehden mahdollisuudet toimia alan tutkijakunnan peilinä, informaatiolähteenä ja koheesiota tuottavana voimana ovat pienentyneet. Toisaalta, kuten jo todettu, kiinnostus lehteä kohtaan on suurta. Nämä osittain vastakkaiset ilmiöt selittyvät sillä, että Poliitikkaan tarjotaan juttuja sekä naapuritieteenaloilta että poikkitieteellisistä tutkimusverkostoista. Tilannetta voisi tulkita niin, että Poliitikka-lehdellä on selkeät mahdollisuudet menestyä uusiutumispaineiden pinteessä. Tästä huolimatta lehti tarvitsee uutta ajattelua, toimituspolitiikan selkeyttämistä ja nykyistä laajempaa näkyvyyttä.

MIKA AALTOLA